

#MULLAON VÄLIÄ
#SULLAONVÄLIÄ

LAPSEN
OIKEUDET

Jokaisella lapsella on väliä – Lapsen oikeuksien sopimus takaa oikeuden hyvään kohteluun

Jokaisella lapsella on oikeus tulla kohdelluksi hyvin ja saada osakseen huolenpitoa sekä suojaa väkivallalta ja välinpitämättömältä kohtelulta. Kiusaaminen, syrjintä ja kouluväkivalta ovat edelleen liian yleisiä ongelmia, joilla on vakavia seurauksia lapsille ja nuorille sekä kustannuksia myös yhteiskunnalle. Lapset ja nuoret eivät aina tunne oikeuksiaan tai sitä, jos heitä kohdellaan väärin.

Suurin osa lapsista ja nuorista kokee, että heitä kohdellaan hyvin, mutta kaikilla ei ole sama kokemus. Muuksi kuin tytöksi tai pojaksi itsensä ilmoittavien kokemus on merkittävästi kielteisempi kuin muilla ([Lastensuojelun Keskusliitto 2021](#)). 75 % lapsista, joiden vanhempi on eri kulttuurista lähtöisin, on kokenut rasismia ja syrjintää ([Familia ry 2021](#)). Rasismia koetaan niin ikätovereiden kuin aikuisten taholta ja kokemukset alkavat usein varhain, jo varhaiskasvatasiässä ([Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2020](#)).

Lasten ja nuorten yksinäisyyden kokemukset ovat suomalaisten tutkimusten mukaan olleet viime vuosina nousussa ([Opetushallitus 2021](#)). Kouluissa kiusaaminen ja ulkopuolelle jättäminen kohdistuvat muita useammin tiettyihin ryhmiin, kuten seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin, maahanmuuttotautaisiin lapsiin sekä lapsiin, joilla on vammoja tai muita toimintarajoitteita ([Kouluterveyskyselyt/THL](#)). Osa tapauksista on niin vakavia, että on syytä puhua kiusaamisen sijaan kouluväkivallasta.

Lapsilla itselläänkin on velvollisuus kohdella toisia hyvin. Kiusaamista, syrjintää ja kouluväkivaltaa voidaan ehkäistä empatiakasvatuksella, tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettelulla sekä kokonaisvaltaisella turvataito- ja seksuaalikasvatuksella. Koulussa ja varhaiskasvatuksessa toteutetut harjoitukset edistävät tehokkaasti lasten positiivista käytöstä toisiaan kohtaan. Esimerkiksi KiVa Koulu -ohjelma on kansainvälisissä tutkimuksissa todettu yhdeksi tehokkaimmista kiusaamisen ehkäisyn ohjelmista ([Kasvun tuki 2021](#)).

LAPSEN OIKEUDET

YK:n lapsen oikeuksien sopimus on Suomessa tullut voimaan vuonna 1991. Lapsen oikeuksien sopimus on maailman laajimmin hyväksytty ihmisoikeussopimus ja se velvoittaa laintasoisesti aikuisia kunnioittamaan lapsen oikeuksia ja valtioita tiedottamaan niistä.

Lapsen oikeuksien päivää vietetään vuosittain 20.11, joka on viime vuodesta alkaen ollut Suomessa vakiintunut liputuspäivä. Lapsen oikeuksien viikkoa vietetään 15.–21.11. ja sen teemana on tänä vuonna lapsen oikeus hyvään kohteluun. *Lasta on suojeltava kaikelta väkivallalta, välinpitämättömältä kohtelulta ja hyväksikäytöltä.*

Lapsen tulisi persoonallisuutensa täysipainoisen ja sopusointuisen kehityksen vuoksi kasvaa perheessä onnellisuuden, rakkauden ja ymmärtämyksen ilmapiirissä.

(YK:n Lapsen oikeuksien sopimus)

Lasten kokemus opettajalta saadusta hyvästä kohtelusta on kehittynyt myönteisesti ([Kouluterveyskysely](#)). Aikuisten esimerkillä on suuri merkitys siinä, että lapsi kasvaa kunnioittamaan toista ihmistä ja tämän ihmisarvoa. Lasten parissa toimivat aikuiset ovat avainasemassa siinä, että lapset ja nuoret saavat tietoa oikeuksistaan sekä siitä, mikä on asiallista kohtelua, jotta he oppivat tunnistamaan ja kertomaan, jos heitä kohdellaan huonosti. Jo varhaiskasvatuksesta lähtien tapahtuva puuttuminen sekä tilanteiden sanoittaminen empaattisesti ja leimaamatta opettavat lapsille häirinnän tilanteiden tunnistamista ja pysäyttämistä.

Myös vanhemmillä on velvollisuus kohdella lapsia hyvin ja suojella heitä fyysiseltä ja henkisesti väkivallalta kaikissa tilanteissa. Jos huonoon kohteluun ei puututa, se jatkuu usein kierteenä: kaltoinkohdeltu, kiusattu tai alistettu lapsi voi itse kohdella toisia huonosti tai hyväksyntää hakiessaan tulla uudelleen huonosti kohdelluksi tai hyväksikäytetyksi.

Mitä me voimme tehdä?

- Kaikkien lasten kanssa työskentelevien aikuisten sekä päättäjien tulee tuntee YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen sisältö ja velvoitteet, jotta lapsen oikeudet voivat toteutua. Myös lasten itsensä, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien, on tunnettava oikeutensa ja tiedettävä, miten toimia, jos niitä loukataan.
- Lasten ihmisoikeuskasvatuksella, empatiakasvatuksella ja tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettelulla sekä kokonaisvaltaisella turvataito- ja seksuaalikasvatuksella voidaan vaikuttaa lasten käyttäytymiseen toisiaan kohtaan. Tämä edellyttää sitä, että ihmisoikeuksia myös kunnioitetaan käytännön teoilla lapsen arjen ympäristöissä.
- Syrjintä, kiusaaminen ja häirintä tulee osata tunnistaa koko kasvatus- ja koulutuspolun läpi ja siihen tulee puuttua johdonmukaisesti. Koulun ja varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee saada tähän riittävä koulutus. Yhdenvertaisuussuunnittelussa on hyvä ottaa oppilaat mukaan arvioimaan ja pohtimaan keinoja parantaa tilannetta.
- Kouluterveyskyselyn tuloksia voidaan hyödyntää lasten ja nuorten kanssa keskustelun pohjana. Mistä tulokset kertovat? Mitä kouluyhteisössä voidaan yhdessä tehdä tilanteen parantamiseksi? Päättäjien on hyödynnettävä kouluterveyskyselyn tuloksia lapsivaikutusten arviointiin osana päätöksentekoa.
- Jokainen aikuinen voi näyttää toiminnallaan lapsille ja nuorille hyvää esimerkkiä muiden ihmisten kohtelusta yhtä lailla arjen tasolla ja sosiaalisessa mediassa kuin julkisessa keskustelussa ja poliittisessa päätöksenteossa.
- Jos lapsi tai nuori kertoo huonosta kohtelusta, on siihen aina suhtauduttava vakavasti. Mikäli aikuinen jättää puuttumatta asiaan tai pahimmassa tapauksessa kohtelee itse lasta esimerkiksi syrjivästi, se voi vääristää lasten ymmärrystä siitä, millainen kohtelu on hyväksyttävä.

KYSY LISÄÄ

Lastensuojelun Keskusliitto
Viestinnän asiantuntija
Laura Sareskoski,
p. 050 310 3086

Lastensuojelun Keskusliitto
Johtaja (viestintä ja
vaikuttaminen)
Juuli Hurskainen,
p. 050 3533 480

Lastensuojelun Keskusliitto
Erityisasiantuntija
Ira Custódio
p. 050 591 8525

Kansallisen lapsen oikeuksien viestintäverkoston muodostavat valtion ja kirkon toimijat sekä lapsi- ja nuorisjärjestöt ja lapsiasiavaltuutetun toimisto. Verkoston tavoitteena YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen tunnettuuden lisääminen ja lapsen oikeuksien toteutumisen edistäminen. Verkostoa koordinoi Lastensuojelun Keskusliitto.

